

اشیای بزرگ یا سنگین و همچنین ظروف شیشه‌ای، چینی و سایر اشیای شکستنی و ظروف حاوی مواد خوراکی و شیمیایی را در قفسه‌های پایین کابینت و کمد قرار دهید.

فعالان حوزه‌های میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در گفت‌وگو با «شهروند» به وزیر این وزار تخانه جدید پیشنهاد می‌دهند

اولویت‌با میراث فرهنگی است یا گردشگری؟

مهابت جودکی|ها همه کشمکش‌ها،نوز دهمین‌وزار تخانه‌هم‌یا گرفت.بعداز گذشت ۱۵سال از ادغام‌سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری بالاخره‌اواسط مرداد، وزارت «میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی» تشکیل‌شدورئیس‌سازمان پیشین‌بر صندلی‌وزار تخانه‌نوشست. نمایندگان مجلس که پیش از این چندین‌بار برای این تغییر بزرگ تلاش کرده بودند و هر بار با مخالفت‌های جدی روبه‌رو می‌شدند، این‌بار بعداز دوبار رد شدن لایحه مطرح‌شده‌شان از سوی شورای نگهبان، نظر موافق این نهاد

حسن روحانی، رئیس‌جمهوری که با استناد به اصول ۸۷ و ۱۳۳ قانون اساسی و رأی اعتماد مجلس، علی‌اصغر مونسان را به سمت «وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی» منصوب کرده بود، اولویت‌های سیی و چهار گانه اینـ وزارتخانه را ابلاغ و در پیوست حکم، سازمان‌برنامه و بودجه کشور را موظف کرد هر ۶ ماه یک‌بار گزارش مقایسه‌ای از پیشرفت و تحقق برنامه درباره اولویت‌های ابلاغی را به دفتر رئیس‌جمهوری ارایه کند تا عملکرد و چگونگی پیشرفت برنامه‌ها ارزیابی شود.

هشت توصیه برای میراث فرهنگی

|علیرضا افشاری|دبیر انجمن دیدبان یادگارهای فرهنگی وطبیعی ایران، عضو شورای مرکزی شبکه سمن‌های میراثی استان تهران|

تشکیل وزارتخانه ضرورتی بود که باید اتفاق می‌افتاد. همه کشورها برای حوزه‌هایی که مزیت رقابتی دارند و حرف نخست را می‌زنند، وزارتخانه‌هایی تشکیل می‌دهند. به‌طور مثال اهمیت مسأله مهاجرین در افغانستان سبب شده که این کشور وزارتخانه مهاجرین داشته باشد. به دلیل اهمیت ماهیگیری، کانادا وزارت شیلات دارد. به همین ترتیب ما با داشتن نفت به‌عنوان یکی از پتانسیل‌ها، وزارت نفت داریم یا ایتالیا که وزارتخانه گردشگری دارد. از آن‌جا که ایران با داشتن آثار تاریخی غنی و شامل شدن کشورهای همسایه در حوزه تمدنی‌اش، از برترین‌های میراث‌فرهنگی است، همیشه‌نیازمنداین بوده که وزارتخانه‌ای برای مدیریت این حوزه داشته باشد. علاوه بر این فضای فرهنگی حاکم در ایران اگر خوب مدیریت شود، بخشی از گردشگران تاریخی و فرهنگی را به خوبی می‌تواند جذب کند. البته جدا از این که در این حوزه اهدافی برای ایران مطرح شده که با وجود محدودیت‌هایی در ساختار و رویکرد، بسیاری از آنها، از مرز حله‌شعار فراتر نمی‌رود.

گروهی از منتقدان ایرادی مطرح می‌کنند مبنی بر این که سه حوزه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی از نظر محتوایی متفاوت‌اند. اما به نظر من این نقد اشتباه است و این سه کاملاً به هم مرتبط‌اند و باید در سطح مدیریتی با هم در ارتباط باشند. البته طبیعی است که نباید در امور هم دخالت داشته باشند. مگر این که شورایی که متشکل از معاونان اصلی وزیر است، بتوانند با هم هماهنگ باشند. چرا که ابتدا باید میراث فرهنگی به درستی حفظ شود و در مر حله بعد به صورت تراز فرام‌گردشگر اضافه شود. بخش اصلی گردشگری ما، گردشگری میراث فرهنگی و طبیعی است. بعد از این به‌طور اصولی در همه دنیا به‌طور مثال در هنگام خروج از یک سایت، صنایع دستی ارایه می‌شود و طبیعی است که جایگاه‌هایی در سایت‌ها برای این کار در نظر گرفته شود. هر سه حوزه هماهنگی با هم را می‌طلبید که چطور در آمد گردشگری برای حفظ میراث هزینه شود و این دو چطور رعایت شود که بیشتر دیده شوند. از طرف دیگر یکی از مهمترین دلایل تلاش برای تشکیل وزارتخانه، حضور وزیر و مدیران متخصص و باتجربه برای انجام وظیفه در این زمینه بود. بنابراین حالا باید گفت چه کارهایی می‌تواند وزیر جدید را به اهداف وزارتخانه برساند:

یک. **نهادهای مرتبط با میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تقویت شوند:**سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نشستنی با سمن‌ها نداشت، مگر این اواخر و تنها با بعضی سمن‌های مشخص. اما نیاز است که سازمان‌های مردم‌نهاد قوی شوند، مثل محیط‌زیستی‌ها که شبکه ملی داشته باشند و نمایندگان واقعی آنها در سطح ملی با معاونت‌ها رایزنی کنند و دارای جایگاه باشند. به‌طور مثال برای نهادهای باستان‌شناسی، متخصصان گردشگری، هتل‌ها و غیره در حوزه‌های مرتبط‌شان جایگاه مشورتی در نظر گرفته شود تا حرف‌شان شنیده شود.

دو. **استفاده از نهادهای دانشگاهی در حوزه‌های مرتبط و توجه به نگاه تخصصی و برآمده از نهادها.**

سه. **شورای عالی میراث فرهنگی باید فعال شود:**میراث فرهنگی یک موضوع بین‌بخشی است و با نهادهای دیگر درباره آن باید همکاری و هماهنگی وجود داشته باشد. ما تا پیش از این شاهد این همکاری و هماهنگی با وزارتخانه‌های دیگر نبوده‌ایم چون رئیس سازمان هم شأن دیگر وزیران دیده نمی‌شد، اما حالا جایگاه سکان‌دار میراث فرهنگی با دیگر وزیران یکی است. تا پیش از این حرف رئیس سازمان شنیده نمی‌شد، اما حالا او باید محکم بایستد.

چهار. **حفظ میراث فرهنگی، محوطه‌ها و همین‌طور خانه‌ها و بافت‌های ارزشمند به ویژه در شهرها.** شهرهای ما از نظر شکلی در حال شبیه شدن به یکدیگرند؛ نظام‌مهندسی و قوانین یکدست باعث شده ویزگی‌های بومی مناطق از دست برود، اما باید بتوانیم ویزگی‌های خاص هر منطقه را حفظ کنیم. پنج. **توجه به نقد‌های مطرح شده در برخی جایگاه‌های فساد و بازنگری در این بخش‌ها.** به‌طور مثال تا امروز درباره شوراهای فنی استان‌ها نقد‌های زیادی مطرح شده که باید پیگیری شود.

شش. **وجود یک نظام شفاف در گزارش‌هایی که قرار است به مجلس ارایه شود.**

هفت. **بازنگری در انتخاب مدیران:** با توجه به نقد‌هایی که به بعضی مدیران کل استان‌ها مطرح است، در انتخاب آنها بازنگری شود. افرادی در وزارتخانه هستند که کارشناسان شایسته‌ای هستند و می‌شود از آنها استفاده کرد. وزیر نباید بگذارد ا فاد و مدیران به‌طور طولانی مدت در جایگاهی مسئولیت داشته باشند، آن‌هم با پیشینه مورد سوال و غیرمتخصص. مدیران متخصص ومرتبط به کار گرفته شوند.

هشت. بهبود اساسی در سیستم مدیریتی: اگر در این دو سال تغییری واقعی در سیستم مدیریتی میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری داده شود که جلب توجه کند؛ وزارتخانه جدید می‌تواند حمایت بخش‌های نهادی مرتبط را در آینده داشته باشد و امیدواریم که حتی شاید بشود در دولت‌های بعد هم ماندگار شود.

۸۵در صد جمعیت ایران تحت تأثیر خشکسالی انباشته

ایسنا| رئیس مرکز ملی خشکسالی، مساحت و جمعیت تحت تأثیر خشکسالی را طی یک دهه و یک‌سال گذشته اعلام و تأکید کرد که بیش از ۸۵در صد جمعیت ایران تحت تأثیر خشکسالی بلندمدت و انباشته است. صادق ضایعیان در مورد جمعیت تحت تأثیر خشکسالی در ۱۰ سال گذشته گفت: «با توجه به شاخص ۱۰ ساله (SPEI) منتهی به مرداد ۹۸، ۱۱.۱ درصد از جمعیت ایران تحت تأثیر خشکسالی خفیف، ۲۱.۵ درصد خشکسالی متوسط، ۳۲.۵ خشکسالی شدید و ۲۰.۷ درصد خشکسالی بسیار شدید هستند و تنها سه دهم درصد از جمعیت کشور در شرایط ترسالی بسیار شدید، سه دهم درصد ترسالی شدید، دو دهم درصد ترسالی متوسط و هفت دهم درصد باترسالی ضعیف قرار دارند و ۱۲.۷ درصد جمعیت از شرایط نرمال برخوردار هستند.» به گفته او بررسی وضع بارش، دما، تبخیر و تعرق در یک‌سال گذشته منتهی به مرداد ۹۸ حاکی از آن است که ۲۱.۴ درصد از جمعیت ایران تحت تأثیر خشکسالی خفیف، ۴.۸ درصد خشکسالی متوسط، ۲.۲ درصد خشکسالی شدید و یک دهم درصد خشکسالی بسیار شدید هستند.

اولویت‌های ابلاغی رئیس‌جمهوری به وزیر جدید

فرهنگی و شوراهای فنی استان‌ها و ارایه برنامه جهت ارتقای عملکرد آنها و ارایه برنامه برای بهبود وضع آن.
• مقابله با قاچاق میراث فرهنگی و دارایی‌های موزه‌ها.
• مقابله با تخریب میراث فرهنگی در جریان انجام پروژه‌های عمرانی.
• تدوین و ابلاغ حریم بافت‌های تاریخی – فرهنگی شهرها و تلاش حداکثری برای حفظ بافت‌های ارزشمند با رعایت حقوق مکتسبه شهروندان.
• و....

و گنجینه‌های موزه‌ها، حفاری‌ها یا جرایم مربوط به قاچاق عتیقه و کالاهای میراث فرهنگی و حق کشف و صادرات و واردات.

- برنامه‌ریزی در جهت تسهیل توسعه زیرساخت‌های گردشگری توسط بخش خصوصی.
- ارایه گزارا شسی جامع درباره وضع میراث فرهنگی کشور، مواردیث در معرض خطر و راهکارهای عملی برای حفظ و صیانت از آنها.
- ارزیابی دقیق عملکرد مدیریت پژوهشگاه میراث

هشت توصیه برای مدیریت گردشگری

اردشیر اروچی|کارشناس گردشگری و مدیر کل سابق دفتر آمار و برنامه‌ریزی سازمان میراث فرهنگی|

هر طور که بود، علی‌اصغر مونسان وزیر شد و حالا باید امیدوار بود او با نظارت مستقیم مجلس در مدیریت هر سه بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری موفق باشد، اما توصیه‌هایی وجود دارد که اگر رعایت شود، مشکلات این سه حوزه مرتفع خواهد شد:

یک – تدوین ساختار سازمانی تفلیقی مناسب برای وزارتخانه‌هنجوی که هر سه حوزه به‌خوبی به وظایفشان عمل کنند: قانون این وظیفه را به عهده وزارتخانه گذاشته و بعد از این نباید میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری را جزایر جداگانه ببینیم.

دو – واگذاری امور تصدی‌گری در بخش گردشگری: این موضوع مهمی است که در پیوست حکم رئیس‌جمهوری هم به آن تأکید شده است. به‌خصوص درباره شرکت توسعه ایران‌گردی و جهانگردی که بر اساس تبصره ۲، ماده یک قانون تشکیل سازمان میراث به وجود آمده بود تا امور تصدی جمع و این شرکت واگذار شود اما بعد از ۱۵ سال نه‌تنها واگذار نشد بلکه توسعه پیدا کرد. خواهش ما از وزیر این است که این امور را به وزارتخانه نبرد و به شرکت‌های خصوصی واگذار کند. شرکت توسعه گردشگری ایران هم مورد دیگری است که باید واگذار شود. این شرکت دولتی که با بخش خصوصی هم مشارکت داشته و بیشتر سهام آن دولتی است، در بیشتر استان‌ها شعبه دارد و هتل‌هایی زیر مجموعه آن است. سومین مورد، شرکت‌های تابعه کانون جهانگردی و اتومبیل‌رانی جمهوری اسلامی است. این کانون در زمان رژیم گذشته تشکیل شده بود تا امورات سفر گردشگرانی که از خارج به ایران می‌آیند یا به عکس راه‌ماهنگ کند اما با ایجاد چندین شرکت تابعه از سوی این کانون، مشکل ساز شده است.

سه – تلاش برای ایجاد پایگاه آماری بهنگام و مستند گردشگری: متأسفانه هنوز یک پایگاه آماری با این خصوصیات نداریم. پایگاهی که خبرنگاران و برنامه‌ریزان و پژوهشگران به آن مراجعه کنند و به‌صورت پیوسته و مستمر به آمارهای ۱۰ سال گذشته در سه حوزه گردشگری ورودی، خروجی و داخلی دسترسی داشته باشند. به دنبال تشکیل این پایگاه آماری، نظام حساب‌های اقماری گردشگری هم باید تنظیم شود. این کاری است که سال گذشته طبق مصوبه شورای عالی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، سازمان موظف به انجام آن شده بود و باید تا پایان سال ۹۷ کاری برای آن می‌کرد. در نبود پایگاه آماری، آمارهایی که اعلام می‌شود، قابل قبول نیست و به دنبال آن درآمدهای ارزی و تعداد گردشگرانی که اعلام می‌کنند هم قابل اعتماد نیست.

چهار – تلاش برای تثبیت طرح جامع گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی کشور: از ۱۵ سال پیش که این سازمان شکل گرفت، حدود هشت‌بار بحث طرح جامع مطرح شد و در مر حله تصویب رسید و دوباره با عوض شدن شکل مدیر، به اغما رفت. تا وقتی این بند عملی نشود، کارهای مربوط به این حوزه به‌صورت پراکنده انجام می‌شود و هم‌افزایی ندارد. پنج – **تلاش برای مثبت کردن تراز گردشگری کشور به لحاظ تعداد و درآمد ارزی:** ادعا شده که به لحاظ تعداد، تراز گردشگری مثبت شده است. ان شاء‌الله که این‌طور باشد، اما به لحاظ درآمدی چطور؟ همچنان تراز درآمدی ما منفی است و این به ضرر ماست. یعنی تعداد زیادی گردشگر به کشور می‌آیند، اما کمترین درآمدا را از آنها داریم؛ این یعنی فرسایش خدمات. به همین دلیل است که اکثر هتلداران و دفاتر خدمات گردشگری معترضند که این روش گردشگری ورشکسته‌شان کرده است.

شش – یکپارچه کردن صنوف مختلف حوزه گردشگری و ایجاد یک اتحادیه گردشگری برای قبول مسئولیت سهم بخش خصوصی: این یکپارچگی وجود ندارد و ما انجمن‌های صنفی مختلفی زیر نظر سه نهاد مختلف داریم؛ انجمن‌هایی که وزارت صمت به آنها مجوز می‌دهد، آنهایی که از وزارت کار و امور اجتماعی مجوز می‌گیرند و گروه سوم که زیر نظر سازمان میراث فرهنگی بوده‌اند. این سه دسته موازی کاری می‌کنند و در کل کشور یک اتحادیه درست نداریم. حل شدن این مسأله به نفع بخش خصوصی و توسعه گردشگری کشور است.

هفت – توجه به رفع ایرادات و پیشنهاد‌های ارایه شده در گزارش کمیسیون اصل ۹۰ مجلس

هشت – توجه به موارد مطرح شده در پیوست حکم علی‌اصغر مونسان که از سوی رئیس‌جمهوری ابلاغ شده است.

هشت توصیه برای صنایع دستی

|انیماداکری|فعال کمپین حمایت از صنایع دستی ایران و هنرمند صنایع دستی|

وزارتخانه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی بدون هماهنگی قبلی به وجود آمد و هنوز چارت مشخصی برای آن تعریف نشده است. در سال‌های اخیر شاهد این بودیم که در سازمان چنان به گردشگری پرداخته شد که میراث فرهنگی و صنایع دستی به حاشیه رفتند و حالا می‌بینیم که وزارتخانه جدید در نخستین گام تشکیل آن که تغییر نامش بود، جای ترکیب صنایع دستی را با گردشگری عوض کردند و در بخش انتهایی نام وزارتخانه قرار دادند. پیش از این به صنایع دستی ظلم می‌شد و حالا هم جایگاه پایین‌تری پیدا کرد. اما مسأله اینجاست که در پرداختن به تاریخ و میراث فرهنگی، آن‌چه بررسی می‌شود، صنایع دستی گذشتگان است و فرهنگ و رویکردی که در این صنایع بروز پیدا کرده بود. ما نتوانستیم قدم اول را محکم برداریم. تضعیف جایگاه صنایع دستی آن‌هم در سالی که نامش رونق تولید و حمایت از تولید کننده است، در حالی اتفاق افتاده که ما هنرمندان و کارگاه‌های فعالی در کشور داریم که کسی نتوانست در تشکیل وزارتخانه جدید از آنها حمایت کند. با این‌همه، این‌ها توصیه‌ها و نگرانی‌های فعالان حوزه صنایع دستی برای بهبودوضع این حوزه در وزارتخانه است:

یک. **چار ت اداری سازمان به درستی مشخص شود:** ابهام خیلی زیادی وجود دارد. هنوز نمی‌دانیم معاونت‌های جداگانه تشکیل می‌شود یا سازمان‌هایی زیرمجموعه وزارتخانه. در تعریف این چارت سازمانی اما مهم توجه برابر به هر سه حوزه وزارتخانه است.

دو. **سازمان‌های مردم‌نهاد، تقویت شوند:** در حال حاضر ضعیف‌ترین سمن‌ها در حوزه صنایع دستی فعالیت می‌کنند و سکوت آنها بر گترین ضربه به صنایع دستی است.

سه. **در بودجه وزارتخانه نیاز‌های صنایع دستی هم لحاظ شود:** شورای نگهبان چندین بار به بار مالی این وزارتخانه ایراد گرفت و در نهایت وزارتخانه با هماهن بودجه قبلی سازمان تشکیل شد. مسأله بودجه فعالان هر سه حوزه را نگران کرده است. درحالی که بیش از ۳۰۰ هزار هنرمند با پروانه تولید و بیش از ۲ میلیون نفر هنرمند صنایع دستی در کل کشور فعالیت می‌کنند و در کنار آنها فعالان گردشگری و میراث فرهنگی هم حضور دارند، باید دید چه بودجه‌ای قرار است فعالیت‌ها در این سه بخش را مدیریت کند.

چهار. **موازی کاری‌ها برچیده شود:** تکلیف اتحادیه‌های مختلف صنایع دستی زیر نظر وزارت بازرگانی و اتحادیه‌های استانی روشن شود. واگذاری میز کشوری صادرات صنایع دستی به استان اصفهان هم، نمونه دیگر موازی کاری‌هاست که هفته پیش این اتفاق افتاد، کاری شبیه انتقال معاونت‌های میراث فرهنگی و صنایع به استان‌های شیراز و اصفهان در دوره احمدی‌نژاد. همان زمان هم اسناد زیادی گم شد. مگر می‌شود فعالان همه استان‌ها که تا قبل از این از طریق تهران کار می‌کردند، حالا به اصفهان بروند؟ یا یک نمونه دیگر مجوزهای نمایشگاه صنایع دستی از طرف نهادهای مختلف است. وزارت ارشاد، وزارت بازرگانی و شهرداری‌ها سه نهاد بزرگی هستند که مجوز نمایشگاه‌های صنایع دستی را صادر می‌کنند. این معضلی است که باید برطرف شود تا سوءاستفاده از این مجوزها به اسم حمایت از تولید کننده، به کمترین حد برسد. همه این‌ها باید زیر نظر وزارتخانه جدید باشد. علاوه بر این، باید دید آیا سازمان فرش هم می‌خواهد زیر مجموعه این وزارتخانه باشد یا خیر؟

پنج. **طرح‌های پژوهشی در بخش صنایع دستی سرو سامان بگیرند:** مادر بخش صنایع دستی طرح‌های پژوهشی نداریم. طرح‌هایی که برای آیندگان از صنایع دستی امروز بگوید. بسیاری از استادان صنایع دستی ما بدون ثبت و آموزش علم و دانسته‌های ویژه‌شان، دارند از دنیا می‌روند و علم‌شان هم فراموش می‌شود. کسی نیست این هنرها را در اختیار آیندگان بگذارد. برای این امر باید طرح‌های پژوهشی بگذارند که کم‌کم تبدیل به کتاب شود و به دست نسل‌های بعد برسد اما بودجه حال حاضر، کفاف این کارها را نمی‌دهد.

شش. **مشکل مواد اولیه حل شود:** مواد اولیه آن قدر گران شده که بسیاری از کارگاه‌ها تعطیل و نیمه تعطیل شده‌اند. این مشکل باعث شده بسیاری به خام‌فروشی رو بیاورند. برای نمونه این معضل در چرم خام خیلی پررنگ شده و کسی برای کمک به صنعتگران و تولیدکنندگان کاری نمی‌کند. هفت. **بیمه هنرمندان صنایع دستی تأمین شود:** ه سال است که بیمه را قطع کرده‌اند و افراد جدید نمی‌توانند بیمه شوند. چندین بار درباره این مشکل وعده داده‌اند اما با وجود تصویب طرح حمایت از استادکار در مجلس، کسی حامی هنرمندان نیست. بسیاری از آنها دارند سند بیمه شدن را رد می‌کنند و بعد از این، دیگر بیمه به آنها تعلق نخواهد گرفت.

هشت. **به ظرفیت اشتغال و درآمدزایی در این بخش و برنامه‌ریزی برای آن کاری کنند** که صنایع دستی به جایگاه صنایع دستی زیر نظر وزارت بازرگانی بود، در کشور‌های مختلف دفتر داشت و در استان‌های مختلف کشور هم نمایندگی‌ها و فروشگاه‌هایی. بعد از پیوستن آن به سازمان میراث فرهنگی اما تمامی این حقوق از صنایع دستی سلب شد و این حوزه ۷ تا ۶۰ سال پیش به حاشیه رانده شد. مسئولان باید به مسأله اشتغال‌زایی و درآمدزایی در این بخش و برنامه‌ریزی برای آن کاری کنند که صنایع دستی به جایگاه اولیه‌اش برگردد.